

**ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ
УМІНЬ І НАВИЧОК ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОГО СПІЛКУВАННЯ
ПРИ ВИВЧЕННІ КУРСУ «СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ»**

Т. О. САВЧЕНКО, аспірант Херсонського державного університету

***Анотація.** У статті висвітлені деякі підходи щодо формування вмінь і навичок професійно орієнтованого спілкування майбутніх соціальних педагогів. Акцентовано увагу на значенні інтерактивних методів навчання в процесі формування вмінь і навичок професійно орієнтованого спілкування майбутніх соціальних педагогів. Наголошено на необхідності формування вмінь і навичок професійно орієнтованого спілкування під час вивчення навчального курсу «Соціально-педагогічне консультування».*

***Ключові слова:** майбутній соціальний педагог, уміння і навички, професійно орієнтоване спілкування, професійна підготовка*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Проблема професійної підготовки фахівців соціальної сфери набуває особливого значення в період економічних, культурних, політичних та соціальних змін в країні. Сучасна вища освіта повинна створювати відповідні умови для підготовки компетентного фахівця, орієнтованого на постійний професійний розвиток, самовдосконалення, що забезпечить у подальшому високий рівень конкурентоспроможності, продуктивності професійної діяльності і як наслідок – кар'єрне зростання та самореалізацію. Крім успішного оволодіння необхідною базою знань, важливо у процесі підготовки фахівців соціальної сфери формувати у них уміння і навички професійно орієнтованого спілкування, що є передумовою ефективного здійснення професійних функцій на будь-якому етапі професійного становлення та розвитку особистості.

Аналіз останніх досліджень із проблеми. Протягом останнього десятиліття з'явилося багато різноаспектних наукових досліджень щодо професійної підготовки фахівців соціальної сфери. Зокрема, питання професійної підготовки соціальних педагогів в умовах вищого навчального закладу досліджували Р. Вайнола, М. Євтух, А. Капська, Л. Міщик, В. Поліщук, М. Приходько, З. Фалінська та ін. Певними аспектами підготовки фахівців до професійного спілкування займалися А. Бичок, Т. Брик, В. Кан-Калик, І. Кучерак, І. Радомський, В. Чорній, Л. Чулкова та ін. Формуванням умінь і навичок спілкування фахівців займалися Л. Василевська-Скупа, Т. Брик, О. Канюк, В. Кручек, О. Куліш, А. Москаленко, О. Урсол та ін.

Незважаючи на всю багатогранність дослідження професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів, окреслена проблематика не досліджена та не достатньо висвітлена.

Формулювання мети статті. Метою статті є обґрунтування проблеми формування у майбутніх соціальних педагогів умінь і навичок професійно орієнтованого спілкування при вивченні курсу «Соціально-педагогічне консультування».

Виклад основного матеріалу. Особливе значення у процесі формування вмінь і навичок професійно орієнтованого спілкування майбутніх соціальних

педагогів належить курсу «Соціально-педагогічне консультування».

Відзначимо, що вивчення цього навчального курсу має на меті створення умов для засвоєння студентами цілісної системи знань на основі наукового підходу до практики соціально-педагогічного консультування; ознайомлення з основними параметрами процесу консультування: умовами, структурою, динамікою, чинниками, що впливають на характер протікання консультативного процесу, ефектами і результатами; придбання базових умінь і навичок, необхідних консультантові в практичній діяльності; формування та розвиток професійно та особистісно важливих якостей майбутніх фахівців.

Слід відзначити, що з урахуванням вищезазначеного під час вивчення навчального курсу «Соціально-педагогічне консультування» створюються такі умови для студентів, які сприяють активізації кожного учасника навчального процесу й групи в цілому. Це забезпечується переважно через запровадження різних форм і методів інтерактивного навчання, що моделюють конкретні ситуації професійної взаємодії: аналіз конкретних ситуацій, ділова гра, практичні завдання, тренінг, групова дискусія, круглий стіл, мозковий шторм та ін.

Питанням використання інтерактивних методів навчання займалися В.Кручек, Т. Лесіна, М. Марій, І. Мельничук, О. Урсол та ін. О. Урсол зазначає, що методи інтерактивного навчання майбутніх соціальних працівників - це система способів цілеспрямованої міжсуб'єктної взаємодії педагога (викладача) і студентів, спрямованих на розв'язання навчально-виховних завдань фахової підготовки у процесі навчально-пізнавальної діяльності вищого навчального закладу [7, с. 9].

М. Марій відмітила, що у процесі професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів та соціальних працівників важлива роль належить методам інтерактивного навчання. В інтерактивному навчанні засвоюють від 70 % до 90 % інформації, формується досвід творчої діяльності, уміння самостійно набувати знання [6, с. 118].

Зважаючи на роздуми дослідників, можна зробити висновок про ефективність використання інтерактивних методів навчання у процесі формування знань, комунікативних умінь, навичок, культури професійного спілкування, зокрема вміння і навичок професійно орієнтованого спілкування.

Наприклад, при вивченні теми «Соціально-педагогічне консультування як вид соціально-педагогічної допомоги» майбутнім соціальним педагогам можна запропонувати відповісти на декілька запитань. А саме: згадати випадки, коли ви потребували психологічної допомоги та підтримки; звідки і як ви її дістали; якої допомоги ви потребуєте, коли переживаєте якусь драматичну ситуацію; продумайте ситуації, в яких ви спостерігали людську безпорадність та розгубленість; що це за ситуації; як людина вийшла із цього стану; що їй допомогло (могло б допомогти). Потім студентам пропонується обговорити їх відповіді.

Завдяки цьому у майбутніх соціальних педагогів формуються вміння аналізувати, уміння переконувати, уміння доводити, уміння спростовувати та ін.

Ще одним практичним завданням на вищезазначеному семінарському занятті є розвиток емпатії. З цього приводу, С. Васьківська пропонує домашнє завдання «Доберіть кілька вправ або ігор, які на вашу думку могли б посприяти розвитку емпатії» майбутніх спеціалістів [2, с. 31]. Підібравши дані вправи та ігри, студенти проводять їх на занятті.

Відзначимо, що участь, проведення таких ігор та вправ сприяє формуванню навичок вербальної та невербальної комунікації, уміння емоційно ідентифікувати себе з іншим, уміння встановлювати емоційний контакт та ін.

Досить ефективним, на думку С. Васьківської, на заняттях є виконання студентами практичних завдань у вигляді дослідів, а саме: під час вивчення теми «Процес соціально-педагогічного консультування», студентам пропонується до заняття зробити певні досліді, а потім доповісти про них на занятті: «1. Проведіть спостереження за тим, як оточуючі розв'язують свої проблеми. Які психологічні риси й переконання дозволяють тій чи іншій людині впоратися з ситуацією? Чи є у вас подібні установки? Коли і як ви до них прийшли? 2. Одним із найефективніших способів поквитатися з якимись негараздами є вміння в будь-якій ситуації усвідомлювати реальну частку вчасної відповідальності за те, що відбувається. Проаналізуйте конфліктні ситуації, в які ви часто потрапляєте, спробуйте оцінити в них свою відповідальність. При нагоді озвучте свої думки сторонній людині (можна робити це безвідносно до себе). Чи відбулися якісь зміни після розмови з іншою людиною?» [2, с. 10].

Слід взяти до уваги, що така форма проведення заняття допомагає сформувати такі уміння і навички професійно орієнтованого спілкування: навички вербальної комунікації, уміння бути конкретним у висловлюваннях, уміння володіти голосом та ін.

Досвід доводить, що застосування в межах теми «Основні напрями в консультуванні» елементів інтерактивного методу групової дискусії, значно стимулює формування у майбутніх соціальних педагогів умінь і навичок професійно орієнтованого спілкування.

Так, на даному занятті можна використати завдання, які пропонує С. Васьківська. Вона зазначає, що студентам можна запропонувати виконати завдання, а потім їх обговорити. Перше завдання: «Узагальніть ваші знання про етапне протікання консультативного процесу. Скільки і які етапи ви б у ньому виділили? Продумайте психотерапевтичне завдання кожного вказаного вами етапу та зобразіть його піктограмою. Проаналізуйте піктограми, виберіть найбільш вдалі та створіть своєїрідну «вулицю» розгортання консультативного процесу» [2, с. 34].

Наступне завдання на даному семінарському занятті таке: «Складіть короткий план того, що б ви бажали сказати клієнтові з приводу семантики психологічної консультативної допомоги та етичних норм взаємодії. Додайте кілька фраз, що спонукали б до розподілу відповідальності» [2, с. 38].

Також можна запропонувати студентам виконати таке завдання на вищезазначеному занятті: «Розмовляючи зі своїми знайомими, спробуйте звернутися до них як до потенційних клієнтів, використовуючи емоційну підтримку та фрази з мовного етикету консультанта» [2, с. 38]. Треба їх занотувати, а потім обговорити.

Слід відзначити, що в результаті формуються вміння ініціювати спілкування, вміння доречно застосовувати етикетні правила, вміння уважно ставитись до партнера, вміння емоційно ідентифікувати себе з іншим, уміння встановлювати емоційний контакт та ін.

Треба зауважити, що продуктивним виявляється і вирішення безпосередньої конкретної ситуації. С. Васьківська з цього приводу пропонує «1. Проаналізуйте, будь ласка, ... скаргу клієнтки. 2. Працюючи в невеликих групах (3-4 особи) наведіть і проаналізуйте кілька скарг, визначаючи локус скарги, проблему «клієнта», психологічний запит, спробуйте визначити основні теми майбутньої бесіди. Проаналізуйте явні та приховані фрагменти скарги» [2, с. 43].

Даний інтерактивний метод навчання сприяє формуванню навичок вербальної та невербальної комунікації.

До того ж у процесі викладання курсу «Соціально-педагогічне консультування» результативними є ще й такі форми проведення занять, що імітують і відтворюють особливості майбутньої професійної діяльності.

З цією метою проводяться рольові ігри різного ступеня складності. Наприклад, за темою «Консультування батьків із приводу складностей у взаєминах із дорослими дітьми» можна запропонувати студентам завдання, що пропонує С. Васьківська «Продемонструйте роботу з симптоматикою, що визначає хід консультативної допомоги, на прикладі кількох консультативних ситуацій (на вибір)» [2, с. 51]. Студенти діляться на клієнтів і фахівців. По ходу гри студенти мають надати кваліфіковану допомогу своїм клієнтам. Потім студенти обговорюють все те, що у них вийшло та не вийшло в ході надання консультації.

Таким чином, у майбутніх соціальних педагогів формуються вміння слухати, уміння говорити, уміння аналізувати, уміння переконувати та ін.

Досить продуктивним у цьому контексті виявляються заняття з використання відеоресурсів. Так, в рамках вивчення дисципліни «Соціально-педагогічне консультування» майбутнім соціальним педагогам пропонується переглянути навчальний фільм про роботу психолога-консультанта. С. Васьківська пропонує такі завдання після перегляду навчального фільму: «1. Подивіться навчальний фільм про роботу психолога-консультанта. Виділіть вдалі та менш вдалі фрагменти роботи, вкажіть на основні помилки, які ви помітили в його роботі; 2. Спостерігаючи навчальні етюди своїх колег та роботу психолога-консультанта, виділіть та проаналізуйте конструктивні фрагменти їх взаємодії з клієнтом; 3. Виявіть основні причини недостатньої результативності проведених вами або іншими людьми психологічних консультацій» [2, с. 59-60]. В результаті переглядів таких фільмів студенти аналізують та розробляють власну стратегію проведення консультаційної бесіди соціальним педагогом.

Слід взяти до уваги, що у майбутніх соціальних педагогів в результаті перегляду відеофільмів формуються вміння аналізувати, уміння слухати, уміння враховувати своєрідність іншого та ін.

При вивченні теми «Особливості роботи консультанта з клієнтами у кризових станах» студентам пропонується виконати практичні завдання. Відповідно до першого завдання «Ідентифікація переживання» С. Васьківська пропонує майбутнім фахівцям «Спробуйте за наведеною реплікою встановити, яку емоцію переживає людина (не виключено, що в залежності від того, як буде промовлятися та чи інша репліка, відтінок емоції буде змінюватися)» [2, с. 87].

Таким чином, в результаті виконання цього завдання формуються вміння аналізувати, уміння слухати, уміння надавати зворотній зв'язок, уміння встановлювати емоційний контакт та ін.

Наступне завдання на вищезазначеному занятті називається «Відкриті та закриті запитання». А саме, С. Васьківська студентам пропонує: «Ознайомтеся з відкритими та закритими запитаннями. Спробуйте трансформувати закриті запитання у відкриті і навпаки. Простежте, як ці групи запитань діють на співрозмовника» [2, с. 83].

В результаті виконання даного завдання у майбутніх соціальних педагогів формується як мінімум - уміння ставити запитання.

При обговоренні теми «Особливості роботи консультанта з клієнтами з суїцидальними намірами» студентам треба виконати такі завдання. Перше завдання «Прояснення проблемних областей» в рамках якого майбутні спеціалісти повинні «Ідентифікуючи проблему клієнта, консультант повинен визначи-

тися з тим, що людина думає (когнітивний аспект), що вона почуває (емоційний аспект), що робить, робиш, робитиме (поведінковий аспект), які її можливості (ресурси) та що це за людина (Я-концепція). Доповніть списки запитань на прояснення кожної з цих областей» [2, с. 83].

Наступне завдання на даному семінарському занятті називається «Оцінка доцільності запитання», за умовами якого їм доведеться відповісти на запитання «З'ясуйте, яке смислове навантаження несуть запитання» [2, с. 84].

Отже, в результаті у майбутніх фахівців формуються вміння ставити запитання і професійно на них відповідати, уміння вести бесіду, вміння ставити уточнювальні запитання та ін.

Під час обговорення семінарського заняття з теми «Особливості роботи консультанта з невиліковно хворими клієнтами» студентам пропонується завдання «Зворотний зв'язок», що полягає у тому, щоб майбутні соціальні педагоги «спробували надати зворотний зв'язок будь-якого плану кожному з ваших колег (членів своєї групи). Далі їм потрібно спробувати пригадати ситуації, які викликали у них сильні емоції, та описати їх, сформулювавши Я-висловлювання. Якщо партнер не справляється, інші учасники групи допомагають та дають свої варіанти ефективного висловлювання» [1].

Наступне завдання на даному занятті «Формування психотерапевтичних реакцій», під час виконання якого студентам треба: «проаналізувати, яку інформацію несуть певні інтерпретації; пояснити, яка між ними різниця, та в яких випадках доцільна та чи інша інтерпретація; спробувати запропонувати кілька психотерапевтичних реакцій (переповідання, відображення почуттів, значень та ін.), в тому числі інтерпретацій щодо конкретних ситуацій» [1].

Відзначимо, що у фахівців формуються вміння надавати зворотній зв'язок, уміння слухати, уміння прогнозувати поведінку партнера, вміння керувати власним емоційним станом та ін.

У процесі підготовки майбутніх соціальних педагогів А. Капська звертає увагу на те, що потрібно «максимально використати такий ресурс, як самостійна робота студентів» [3, с.13].

Тому до кожного змістового модулю представлено комплекс колективних та індивідуальних навчально-дослідних завдань. До прикладу, при вивченні теми «Поняття діалогу як методологічної підстави соціально-педагогічної практики» студентам пропонується: розкрити сутність поняття діалогу як методологічної підстави соціально-педагогічної практики; розробити приклад початку розмови у вигляді діалогу, коли консультант спілкується з клієнтом при першій зустрічі; написати список типових фраз, які може використовувати консультант при консультуванні.

А до теми «Процедура, техніка і методи консультативної роботи» студенти отримують таке завдання: скласти протокол бесіди з клієнтом; скласти орієнтовний звіт по результатам проведення бесіди; описати особливості бесіди як основного методу роботи консультанта; ознайомитись з методом і навичками ведення консультативної бесіди; описати процедуру консультативної роботи; знайти приклади вправ з використанням технік консультативної роботи; знайти приклади вправ з використанням методів консультативної роботи.

Слід відзначити, що виконання самостійної роботи є продуктивним ресурсом у процесі професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів, в результаті її виконання формуються вміння аналізувати, уміння вести бесіду, вміння самопрезентації та ін.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, професійна підготовка майбутніх соціальних педагогів у вищому навчальному закладі повинна включати формування вмінь і навичок професійно орієнтованого спілкування. Важливу роль у формуванні вмінь і навичок професійно орієнтованого спілкування майбутніх соціальних педагогів під час професійної підготовки відіграє навчальний курс «Соціально-педагогічне консультування». Також у формуванні вмінь і навичок професійно орієнтованого спілкування значну роль відіграють інтерактивні методи навчання. В результаті використання інтерактивних методів навчання під час вивчення дисципліни «Соціально-педагогічне консультування» у майбутніх соціальних педагогів формуються такі уміння та навички професійно орієнтованого спілкування: навички вербальної та невербальної комунікації, уміння слухати, уміння говорити, уміння аналізувати, уміння переконувати, уміння доводити, уміння спростовувати, уміння емоційно ідентифікувати себе з іншим, уміння встановлювати емоційний контакт, уміння бути конкретним у висловлюваннях, уміння володіти голосом, уміння ініціювати спілкування, вміння доречно застосовувати етикетні правила, вміння уважно ставитись до партнера, вміння враховувати своєрідність іншого, вміння надавати зворотній зв'язок, уміння ставити запитання та ін.

Вважаємо, що подальшого удосконалення потребує урізноманітнення форм і методів навчання майбутніх соціальних педагогів під час вивчення фахових дисциплін, які сприяють формуванню вмінь і навичок професійно орієнтованого спілкування.

Література

1. Васьковская С. В. Психологическое консультирование: Ситуационные задачи / С. В. Васьковская, П. П. Горностай. – К. : Высшая школа, 1996. – 192с.
2. Васьківська С. В. Основи психологічного консультування: навчальний посібник / С. В. Васьківська. – К.: Четверта хвиля, 2004. – 256 с.
3. Капська А. Й. Моделювання самостійної роботи майбутніх соціальних педагогів у світлі Болонського процесу / А. Й. Капська // Вісник Черкаського університету. – Вип. 89. – Черкаси: вид-во Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького, 2006. – С. 13-17.
4. Кручек В. А. Формування комунікативних умінь студентів вищих аграрних закладів освіти в процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Вікторія Аркадіївна Кручек. – К., 2004. – 16, [1] с.
5. Лесіна Т. М. Професійна підготовка майбутніх соціальних педагогів-аніматорів: деякі підходи щодо вдосконалення [Електронний ресурс] / Т. М. Лесіна // Е-журнал «Педагогічна наука: історія, теорія, практика, тенденції розвитку». — 2010. — № 3. — Режим доступу до журн.: http://www.intellectinvest.org.ua/pedagog_editions_emagazine_pedagogical_science_vruski_n3_2010_st_14/ – Назва з екрану.
6. Марій М. М. Удосконалення підготовки спеціалістів соціально-педагогічної сфери засобами інноваційних технологій / М. М. Марій // Наукові Записки НДУ ім. М. Гоголя Психолого-педагогічні науки. – 2012. – № 3. – С. 117-119.
7. Урсол О. В. Формування культури професійного спілкування у майбутніх соціальних працівників засобами інтерактивних методів: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Оксана Володимирівна Урсол. – К., 2012. – 14, [1] с.

REFERENCES

1. Vaskovskaya S.V. Counseling: Case Studies / S.V. Vaskovskaya, P.P. Gornostay. – K.: High School, 1996. – 192 s.
2. Vaskivska S.V. Fundamentals of psychological counseling: study guide / S.V. Vaskivska. – K.: The Fourth Wave, 2004. – 256 s.
3. Kapska A.Y. Simulation of independent work of future social teachers in light of the Bologna Process / A.Y. Kapska // Bulletin of Cherkassy University. – Vol. 89 – Cherkassy: publishing house Cherkasy National University. B. Khmelnytsky, 2006. – S. 13-17.
4. Kruchek V. A. Formation of communicative skills of students in higher agricultural education institutions in the study of psycho-pedagogical disciplines: author. thesis. ... candidate. ped. sciences: 13.00.04 / Victoria Arkadievna Kruchek. – K., 2004. – 16 [1] s.
5. Lesina T. N. Professional training of future social teachers, animators, some approaches for improving [electronic resource] / T. N. Lesina // E-journal «Teaching science: history, theory, practice and trends». – 2010. – № 3. – Access to Zh.: http://www.intellectinvest.org.ua/pedagog_editions_emagazine_pedagogical_science_vypuski_n3_2010_st_14/ – The name on the screen.
6. Marii M. M. Improving training of specialists of social and educational sphere of innovative technologies / M. M. Marii // Scientific Notes NDU them. Gogol Psycho-pedagogical science. – 2012. – № 3. – S. 117-119.
7. Ursol O.V. Building a culture of professional communication of future social teachers by means of interactive methods: author. thesis. ... candidate. ped. sciences: 13.00.04 / Oksana Volodymyrivna Ursol. – K., 2012. – 14 [1] s.

ФОРМИРОВАНИЕ У БУДУЩИХ СОЦИАЛЬНЫХ ПЕДАГОГОВ УМЕНИЙ И НАВЫКОВ ПРОФЕССИОНАЛЬНО ОРИЕНТИРОВАННОГО ОБЩЕНИЯ ПРИ ИЗУЧЕНИИ КУРСА «СОЦИАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ КОНСУЛЬТИРОВАНИЕ»

Т. А. САВЧЕНКО, аспирант Херсонского государственного университета

***Анотация.** В статье освещены некоторые подходы к формированию умений и навыков профессионально ориентированного общения будущих социальных педагогов. Акцентировано внимание на значении интерактивных методов обучения в процессе формирования умений и навыков профессионально ориентированного общения будущих социальных педагогов. Отмечена необходимость формирования умений и навыков профессионально ориентированного общения при изучении учебного курса «Социально-педагогическое консультирование».*

***Ключевые слова:** будущий социальный педагог, умения и навыки, профессионально ориентированное общение, профессиональная подготовка*

THE FORMATION OF PROFESSIONALLY ORIENTED COMMUNICATION SKILLS OF FUTURE SOCIAL TEACHERS IN THE COURSE «SOCIAL AND PEDAGOGICAL COUNSELING»

T. A. SAVCHENKO, post-graduate student, Kherson state university

***Summary.** The article highlights some approaches to forming of skills of professionally oriented communication of future social teachers. The attention on the*

importance of interactive teaching methods in the formation skills professionally oriented communication of future social teachers. The necessity of formation of skills of professionally oriented communication during the study course «Social and pedagogical counseling».

Key words: *future social teachers, skills and abilities, professionally oriented communication, professional training*

УДК 378.147.227

БАР'ЄРИ В ПЕДАГОГІЧНОМУ СПІЛКУВАННІ

**Г.М. СИТНИК, спеціаліст вищої категорії викладач-методист,
ВП НУБіП України «Заліщицький аграрний коледж ім. Є.Храпливого»**

Анотація. *В даній статті увага приділяється розгляду суті труднощів та бар'єрів у педагогічному спілкуванні, що є важливою умовою в обміні думками, в досягненні взаєморозуміння і згоди між учасниками спілкування.*

Проведено аналіз типів бар'єрів спілкування, а також чинників, що впливають на особливості комунікації викладача та студентів, виділено такі бар'єри комунікації: соціальний, фізичний, смисловий, естетичний, емоційний, психологічний, морально-психологічний, інтуїтивно-емоційний, кордон психологічного самозахисту, бар'єр невпевненості в своїх уміннях.

Ключові слова: *бар'єри, комунікації, спілкування, уникнення, психологія, інтелектуальні здібності*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Важливою проблемою педагогічної психології є проблема труднощів («бар'єрів»), що мають місце у взаємодії викладача з студентами. Ця взаємодія пов'язана з накопиченням та правильним узагальненням інформації щодо одне одного і залежить від рівня розвитку комунікативних умінь викладача та його здатності до спостережливості та уміння слухати, розуміти студента та впливати на нього завдяки переконанню, навіюванню, емоційній «заразливості», зміні стилів і рольових позицій спілкування, умінню долати суперечки та конфлікти.

Аналіз останніх досліджень із проблеми. Проблема перешкод, з якими людина стикається в діяльності та спілкуванні, є однією з складних та педагогічно значущих проблем, які досліджували вчені Б. Паригін, Б. Ломов, Є. Климов, Н. Кузьміна, В. Кан-Калик, О. Леонтьєв, Г. Андрєєва та ін.

Формулювання мети статті. Метою статті є розкриття суті поняття бар'єри у педагогічному спілкуванні, їх розуміння та усунення.

Виклад основного матеріалу. Спілкування в нашому житті відіграє дуже велику роль, а його психологічна природа надто складна. Людині важко бути щасливою, успішно працювати, самовдосконалюватися, самоутверджуватися не контактуючи з іншими. Спілкування, на думку вчених, є однією з нагальних потреб людини, яка живе в суспільстві. Більшість психологів називають таку потребу комунікативною і вважають, що вона проявляється через прагнення людини до розуміння її іншими. Проблеми управління – невід'ємні від спілкування людей, оскільки саме вони складають його глибинну сутність.

У умовах людської комунікації можуть виникати бар'єри спілкування. Вони носять соціальний або психологічний характер.